

ния Рос. Федерации, Гос. НИИ систем. интеграции (ГОСНИИСИ) и др. – М. : МГИУ, 2007. – С. 21–27.

2. Медіа-педагогіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.mediaeducation.ru/publ/fedorov/usov.htm>>.

3. Електронний каталог навчальних видань республіканського центру мультимедіа і телекомунікацій в освіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <www.mto.ru/stb>.

Отримано 31.03.2010. ХДУХТ, Харків.

© В.В. Чаговець, Ю.В. Землянко, 2010.

УДК 37.022

І.О. Золотарьова, канд. екон. наук, проф. (*ХНЕУ, Харків*)

Н.С. Кушнарєнко, студ. (*ХНЕУ, Харків*)

О.А. Сахно, студ. (*ХНЕУ, Харків*)

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ КУРСІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Розглянуто питання методики створення курсів дистанційного навчання.

Рассмотрен вопрос методики создания курсов дистанционного обучения.

The question of process of creating distance learning courses was considered.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Активне впровадження сучасних інформаційних і комунікаційних технологій у систему освіти сьогодні є не тільки необхідною умовою подальшого розвитку сучасного суспільства, але і нагальною вимогою для успішного функціонування навчального закладу будь-якого рівня – від дитячого садка до академії.

У системі вищої освіти впровадження інформаційних і комунікаційних технологій здійснюється за багатьма напрямками, однин з яких – розвиток дистанційної форми навчання.

Упровадження дистанційного навчання (ДН) у вищий навчальний заклад вимагає вирішення цілого комплексу завдань [1]:

– створення технічної та технологічної бази;

– створення комплексу навчально-методичних матеріалів, необхідних для організації навчання на основі інформаційних і комунікаційних технологій;

– підготовка і формування кадрового складу, що забезпечує ДН;

– створення адміністративних структурних одиниць (відділів, центрів, кафедр тощо), що забезпечують цей процес;

– нормативно-правове забезпечення процесу.

Кожен із цих аспектів має свою структуру і специфіку. Проте успіх реалізації кожного з перерахованих вище аспектів залежить від ступеня реалізації всіх інших.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різним аспектам проблематики методик побудови курсів дистанційного навчання присвячено роботи А.А. Андрєєва, В.І. Солдаткіна, М.В. Моїсєєва, Є.С. Полата, М.Ю. Бухаркіної, М.І. Нежуріної, М.Н. Краснянського, Т.М. Радченко, Є.Г. Гаєвської та ін.

Огляд літературних джерел дозволив зробити висновок про недостатнє висвітлення питань щодо методів і форм навчання та засобів їх технічної реалізації в ДН.

Мета та завдання статті. Метою статті є узагальнення методичних засад планування та проектування курсів ДН та дослідження методів організації навчального процесу в контексті дистанційних технологій (ДТ).

Виклад основного матеріалу дослідження. Сутність поняття ДН визначається як цілеспрямований процес інтерактивної взаємодії викладачів і студентів між собою і з засобами навчання, відповідними до їх розташування у просторі та часі, який реалізується в специфічній дидактичній системі [2].

До того, як розпочинати розроблення будь-якого дистанційного курсу (ДК), необхідно визначити його цільову аудиторію та мету, тобто відповісти на питання: для кого він буде розроблений та навіщо. Типовий процес створення ДК наведено на рис. 1.

Для визначення мети створення курсу необхідно сформулювати цілі та завдання, які будуть поставлені перед слухачами курсу, які навички мають бути сформовані у них, чому вони мають навчитися. Метою є кінцевий результат, до якого прагне викладач, у той час як завдання навчання – це етапи роботи, дій, начальних завдань, які виконуються для досягнення мети.

Визначення цільової аудиторії має на увазі визначення контингенту слухачів. Важливо врахувати вікову групу передбачуваної аудиторії, рівень комп'ютерної освіченості, базові знання з курсу, який планується, регіональні особливості.

Визначивши цільову аудиторію та сформулювавши мету, необхідно обрати тематичний зміст ДК, який дозволить цій аудиторії досягти зазначеної мети.

У курсах ДН прийнятий невербальний спосіб організації навчального матеріалу. Цей спосіб впливає на вибір форми навчання та спосіб організації навчальної діяльності. Під формою навчання розуміють зовнішню сторону навчального процесу, що відображає внутрішній зміст і взаємодію всіх компонентів процесу навчання [3]. Класифікація форм навчання наведена на рис. 2.

Під індивідуальною формою розуміють цілеспрямовану діяльність викладача та студента, у ході якої здійснюється навчання останнього. Вона може включати в себе і самостійну роботу студента з навчальним матеріалом, який може представляти собою план роботи із зазначенням джерел, або ж спеціальним чином організований матеріал, або навчально-методичний комплекс друкованих та електронних матеріалів.

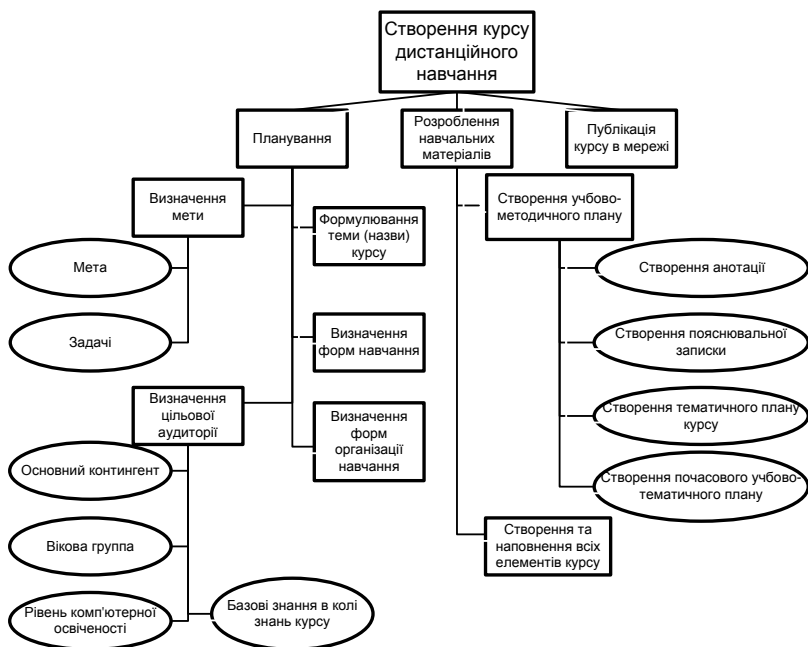

Рисунок 1 – Етапи створення курсу дистанційного навчання

Рисунок 2 – Форми навчання

Перевагами індивідуальних форм навчання є такі:

- можливість урахувати рівень і прагнення кожного учня;
- свобода творчості;
- тісний контакт із викладачем.

До недоліків індивідуальних форм навчання належать такі, як:

- висока вартість;
- студент не спілкується з іншими студентами, а отже, не може оцінити рівень своїх знань або заглибитися в тему.

Таким чином, індивідуальна форма передбачає відповідність завдань здібностям учнів, підбір таких прийомів і засобів, які забезпечать оптимальний розвиток кожного учня.

Найсучаснішими формами організації навчальної діяльності є групові. Під груповою формою навчання розуміють спільну пізнавальну діяльність учнів, об'єднаних у групу, спрямовану на індивідуальне і взаємне навчання членів групи. Групова форма навчання відрізняється від фронтальної великою часткою самостійної роботи учнів у процесі засвоєння знань і набуття будь-яких навичок.

Перевагами групових форм роботи є такі:

- використання широкого спектра дослідних і проблемних методів;
- активне застосування отриманих знань у практичній діяльності;
- розвиток критичного мислення, пізнавальної активності та самостійності студентів;
- формування власної точки зору на більшість проблем.

До недоліків групових форм належать:

- можливість «сховатися за спину» іншого студента;
- велика підготовча робота викладача.

Проте зазначені недоліки можна подолати за умови правильного планування діяльності слухачів у процесі навчальної роботи в курсі ДН.

Фронтальні форми навчання – організація навчального процесу, при якому вчитель звертається до всього класу (групи, аудиторії) одразу. Будь-яка реакція учня або групи учнів сприймається як реакція

всього класу. Лекція – найпоширеніший приклад фронтального навчання. На лекції вдається зайняти невелику кількість вчителів при великій кількості учнів. Вона особливо ефективна у разі використання висококваліфікованих лекторів. Фронтальна форма організовує учнів, задає єдиний темп роботи. Вона прищеплює вміння вислухати чужу думку, порівнювати, доповнювати, знаходити помилки, оцінювати. Однак така форма організації навчання не розрахована на врахування індивідуальних розходжень студентів. Особливо, якщо темп заняття слабким студентам здається високим, а сильним – низьким.

Отже, можна зробити висновок: фронтальні, групові форми, як і індивідуальні, можливі на уроці, семінарі, практикумі тощо.

Форма організації навчального процесу, або організаційна форма навчання – це процес навчання з точки зору місця, часу, кількості учнів, особливостей взаємодії учасників освітнього процесу (тобто викладача та студента), а також цілей, змісту і різних технологій навчання.

Всім відомі такі традиційні форми організації навчання, як лекції, семінари, заліки, конференції, уроки. Однак технологічні особливості ДН привносять свою специфіку в традиційні форми навчання.

Огляд усіх видів діяльності студентів, які є користувачами Інтернету, дозволив умовно розподілити їх на три групи (рис. 3).

Рисунок 3 – Види навчальної діяльності користувачів мережі Інтернет

Процедури пошуку та аналізу інформації можна розділити на дві складові:

- пошук опублікованої в мережі інформації;
- збирання інформації, не представленої в Інтернеті, з метою її публікації в мережі.

До пошуку інформації можна віднести такі види навчальних завдань:

- написання та захист рефератів різних видів на основі матеріалів з мережі: реферат-огляд, реферат-рецензія (реферат в електронному вигляді, розміщений на сайті курсу, а захист проводиться у вигляді чату або обговорення під час телеконференції);
- аналіз існуючих в мережі рефератів на задану тему, їх оцінювання, створення рейтингу студентських робіт;
- складання колекції анотованих посилань за темою;
- рецензія на сайт з теми, що вивчається, і її презентація;
- робота з веб-квестом, підготовленим викладачем або знайденим у мережі;
- збирання мультимедіа матеріалів на задану тему (текст, ілюстрації, анімації, відео, аудіо);
- ілюстрування знайденого тексту своїми мультимедіа матеріалами (графіка, схеми, таблиці та ін.).

До збирання інформації можна віднести такі види навчальних завдань:

- консультація експертів. Студенти можуть звернутися за роз'ясненнями до людини, що вважається експертом у даній галузі;
- проведення опитувань. Обирається цікава студентам тема, і опитується якомога більша кількість людей у мережі або використовуються звичайні методи опитування. Результати аналізуються і надаються всім бажаючим.

До спілкування можна віднести наступне:

- листування між окремими учнями;
- обговорення заданої теми або питання (під час асинхронної телеконференції чи форуму). При цьому слід навчати студентів аргументування власної позиції;
- рольова гра, яку проводить учень. Один з учнів проводить віртуальні зустрічі з іншими учнями. При цьому учні можуть ставити йому різні запитання, і щоб відповісти на них, ведучому доводиться багато читати і розбиратися в обговорюваній темі. Цю гру можна проводити як по електронній пошті, так і в чаті або на відеоконференції;

– рольова гра, яку проводить викладач. Викладач роздає учням ролі, які вони повинні зіграти, розібратися в особливостях своєї ролі та виконувати її в груповій роботі;

– віртуальна зустріч – учні можуть звернутися із запитаннями до будь-якої відомої особистості. Віртуальні зустрічі можна проводити за допомогою чату або відеоконференції;

– консультації. Можуть проводитися по електронній пошті, іноді у вигляді чату. У цьому випадку викладач призначає регулярний час, коли він буде в мережі;

– тематичний чат. Може мати різні сценарії проведення, але повинен відповідати таким вимогам: до чату розсилається оголошення про дату і час його проведення. Студенти заходять у чат під своїми реальними іменами і прізвищами;

– присутність на відстані. Відеоконференції дають студентам можливість спостерігати за роботою місяцеходу, бути присутніми на експериментальних медичних операціях тощо.

Публікації в мережі надають такі можливості:

– створення тематичних веб-сторінок індивідуально і в міні-групах (спільна творчість – одна з найбільш використовуваних у мережі моделей. Учні пишуть спільні тексти, створюють навчальні посібники тощо, працюючи в міні-групах і надаючи всім бажаним можливість побачити й оцінити їх творчість);

– створення веб-квестів для роботи з теми і розміщення їх на сайті курсу;

– публікація курсових і дипломних робіт студентів на сайті;

– створення банку даних про інженерні, літературні та ін. знання студентів, банку ігор і вправ;

– конкурси – елемент конкуренції дає додаткову мотивацію для виконання завдання. У мережі публікуються запитання, на які потрібно відповісти за певний термін (наприклад, тиждень). Оцінюються ерудованість і грамотність викладу, а також оформлення відповідей;

– створення в мережі фотосеріалів. Сучасні цифрові фотоапарати допоможуть створити серію зображень на задану тему. Це може бути завданням для студентів – створити веб-сторінку з описом якогось процесу. Фотосеріал займає значно менше місця, ніж відеоролик, і дуже часто показує ті ж операції наочніше. Фотосеріали можна використовувати в ході навчання гуманітарних предметів, адже вони дозволяють показати розвиток ситуації.

Висновки. Слід зауважити, що на сьогоднішній день повноцінне впровадження систем дистанційної освіти у вищих навчальних закладах не є можливим, оскільки відсутня нормативно-правова база,

яка б дозволила вести підготовку фахівців таким чином. У цей час реалізація дистанційного навчання відбувається в рамках існуючої нормативної бази, шляхом комбінованого навчання – впровадження елементів дистанційного навчання в традиційне. Методи та форми організації таких елементів дистанційного навчання слід обирати відповідно до форм традиційного викладання навчальних дисциплін, можливостей навчально-матеріальної бази, та цілей впровадження таких елементів дистанційного навчання. Подальші дослідження передбачається провести в напрямку вивчення інших проблем впровадження елементів дистанційного навчання в комплексі з традиційним та розробки елементів ДК з комп'ютерних дисциплін.

Список літератури

1. Калашникова, С. А. Организация процесса создания дистанционных курсов в высшем учебном заведении [Электронный ресурс] / Центр дистанционного обучения Национальной академии государственного управления при Президенте Украины. – Режим доступа : <<http://www.uaradlc.org.ua/kalash1.html>>.

2. Андреев, А. А. Дидактические основы дистанционного обучения [Электронный ресурс] / Московский государственный университет экономики, статистики и информатики. – Режим доступа : <<http://www.iet.mesi.ru/dis/oglo.htm>>.

3. Интернет-обучение: технологии педагогического дизайна [Текст] / М. В. Моисеева [и др.]. – М. : Камерон, 2004. – 216 с.

Отримано 31.03.2010. ХДУХТ, Харків.

© І.О. Золотарьова, Н.С. Кушнарєнко, О.А. Сахно, 2010.

УДК 004.4'24

О.М. Тімофєєва, ст. викл.

І.Г. Сибірякова, ст. викл.

АВТОМАТИЗАЦІЯ КАЛЬКУЛЯЦІЙНИХ КАРТОК

Визначено переваги у вживанні комп'ютерних технологій для підприємств ресторанного господарства. Розглянуто існуючі програмні засоби для автоматизації роботи кафе, ресторанів, барів, зокрема функції створення калькуляційних карток.

Определены преимущества использования компьютерных технологий для предприятий ресторанного хозяйства. Рассмотрены существующие программные средства для автоматизации работы кафе, ресторанов, баров, в частности, функция создания калькуляционной карточки.